

שני דיני פרק שלשה עשר

כתובות

קה.

עין משפט נר מצוה

השבע בסוף. כשישמעו בו שמת ומצא לגבות כמזכה משבע שלא עכבה בידה משל בעלה כלום: ולא משבע כהלה. בשעת גיבוי מוונות: **גב' אדמון בן גדאי:** גזרין גזירות. קנסות: קטמה נטיעה גרסינן ב"ק. גבי צמחה שנקנסה לרשות הניזק והזיקה קטמה נטיעה אילן כמה שמיין אותה: **ספי כסף.** שתי מעות: **כפי דינין.** של עשרים ולשנה: **כפי כנסיות.** להתפלל: **כפי מדרשות.** למשנה ולתלמוד: **כפי סופרים.** ללמוד מניקות: **נוטלין שכן.** ומתפרנסין הימנו לפי שלא היו עסוקין במלאכתן: **כרשיעי עסקינן.** שנוטלין שכן לדון יומר מכדי מיידי: **לא ספקו.** למונות: **אע"פ שלא רלו.** ליעול: **איסתיאל.** סלע: **כפורס שודא.** שלא תחייבי אס וזאי אני: **כפורס אגרא.** שכר וטוח: **הנוטל שכר לדון.** משנה היא במס' בכורות (דף כט.). **אגר דינא.** לא אומר לכס הדין כי אס בשכר קך וכך: **אגר נטילא.** שהיה צטל ממלאכתו: **דפוס הכי נאמכרי דחמרא.** מריח באזרות יין אי זה ראוי להתקיים והקרוב להתקלל ימכרוהו מיד ושכר זה היה נמזל לו בכל יום: **כי הא.** צבילא דמוכח שרי: **הכו לי גברא דדלי.** מיא משקה שדומי: **כתיקאי.** צמקומי. כתיקאי אומר אני שהוא לשון פגוס כמו קניס חרוקת דשמיטת חולין (נ"ט): **כלו'** שאני מסתלק ונפגס מקומי: אינו

קשיא תלמא אתרין קשיא גזירות אנורות. וא"ת ארצה אי גזילה וגזירה תרי מיילי וניהו תלמא אתרי לא קשיא דייני גזילה הוה תלמא דייני גזירות לא הוה אלף תרי ואמר רבי חדא דאינו סברא שהיה לדיין אי שמי שרות דכמה אנשים חשופים היו צירושלים שהיו יכולין לעמוד לכל שררה ושררה ועוד אי לאחד מהם הוה שמי שרות לחנן המצרי היה לו להיות שהיה חשוב יותר מחנן בן אבישלום כמו שפי"ר"ת. מ"ר: **דחשיב** ליה קתני. ואין לפרש דחשיב ליה יותר דהא מוכח בצרייתא דחנן המצרי היה חשוב יותר מחנן בן אבישלום מדקתני ליה צרישא אלף ה"פ דחשיב ליה צמר הכי דאיידי צהו מתני' חנן אומר שני דצריס אלדמון אומר שבעה קתני דלא חשיב ליה כגון חנן המצרי שלא דבר כלום לא קתני ולי נראה דחשיב ליה החשוב יותר ואף על גב דקתני חנן המצרי צרישא הכי נמי אשכחן מ' מעשה צרבי אלעזר ור' יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ור"ע אע"פ שר"ע היה חשוב מרבי אלעזר בן עזריה שהוא היה ראש לתכמים וצבל דוכתי אמרינן (פסחים ג.) כגון ר"ע וחצריו ובשילוי פ"ק דביבמות (דף טו.). גבי מעשה דרבי דוסא בן הרכינס דאמר להס רבי יהושע אני אלך ואחריו מי רבי אלעזר בן עזריה ואחריו מי ר"ע וכשנכנסו אללו אמר לר' יהושע יש בן לעזריה חצרינו הכי לא היה יודע שר' אלעזר צעולם ולר' עקיבא אמר אתה הוה ששמן הולך מסוף העולם ועד סופו ואפי"ה מוזרי ר' אלעזר צרישא והיינו טעמא שהיה ממשפחה מיוחסת יותר מר"ע שהיה עשירי לעזרה וגם צביל נשילוחו הכא נמי דקתני חנן המצרי צרישא לא צביל שהיה חשוב יותר אלף מפני שהוה ממשפחה מיוחסת יותר מחנן בן אבישלום ואומר רבי דמ"מ תקני לן אמאי לא משני דמסני ר"ת ולאו פירכא היא דאי תנא להו לפי שדצרו במשנתנו הוה ליה למיתני שני דייני גזירות שהיו צירושלים אלל מדקתני היו צירושלים משמע שנים היו ותו לא ועוד מדתניא צמקון רבי נתן אומר אף תוס המדי אלל מדייני גזירות שצירושלים היה ועל כרחק צרייתא לא קאי דל"כ לר' נתן ארבע הוה ואין מוקמינן דהיהו דקתני שלשה אלדמון וחנן ונחום המדי לרבי נתן אלף ודאי דחשיב ליה החשוב יותר משום הכי קאמר אף נחום המדי היה אחד מנזרי גזירות והיה חשוב ממנו. מ"ר: **גזירי גזירות** שכירושלים היו נוטלין שברן מתרומת הלשכה. הא

א א ב מיי פ"ד מהל שקלים הלכה ז סמנ עשין מה טור ש"ע ח"מ סימן ט סעיף ג: ג ג מיי פכ"ג מהלמט סנהדרין הלכה א סמנ לאוין רס פ"ש"ע ח"מ סעיף א וסימן לז סעיף יח: ד ד ה ו מיי שס הלכה ה טור ש"ע שס סימן ט סעיף ה:

תוספות ר"ד

תשבע בסוף פירוש כשישמעו בו שמת ותבא לגבות כתובת' או תשבע שלא עכבה בידה משל בעלה כלום ולא תשבע בתחלה עשיו בעת גיבוי מוונות ובני הכנסה גדולי אמרו גם עכשיו תשבע שאין בידה משל בעלה כלום ובכל שבועה אין נותנים לה מוונות. קרנא הוה שקיל אסתירא מכל חד וחד ודאין להו דינא והכי עבדי הכי והכתיב וישוד לא תקח וכו' ויהי' היכא דשקיל מחד ומתבררי לא שקיל דלמא אתי לאצלווי דינא קרנא כיון דשקיל מתרייהו לא אתי לאצלווי דינא וכי לא אתי לאצלווי מי שרי והתניא וישוד לא תקח מיל' אם ללמד שלא לזכות את החייב ושלא לחייב את הזכאי הרי כבר נאמר לא תטה משפט אלא אפילו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אמרה תורה לא תקח שוחד הני מילי היכא דשקיל בתורת קרנא בתורת אגרא הוה שקיל ובתורת אגרא מי שרי והתנן הנוטל שכרו לדון דיניו בשלן ה"מ אגר דינא קרנא אגר בטלה הוה שקיל ואגר בטילה מי שרי והתניא מכוער הדיין שנוטל שכרו אלף שרינו דין ה"ד אילמא אגר דינא דינו דין מי שרי והתניא הנוטל שכרו לדון דיניו בשלן אלף אגר בטלה וקתני מכוער הדיין ה"מ בטלה דלא מוכחא קרנא בטילה מוכח כוה דהוה תהי כחמרא ויהבו ליה זוזי כי הא דר"ה הוה דלי דולא כי אתא לקמיה לדינא אל' הב לי גברא דדלי בהיקאי פי בכקומי וארזן לכו דינא

תורה אור השלם

1. וישוד לא תקח פי השוד יעור פקדים ויסקף דברי צדיקים: שמות כג
2. לא תטה משפט לא תביר פגים ולא תקח שחד פי השחד יעור עיני חכמים ויסקף דברי צדיקים: דברים טו יט

הגהות הב"ח

(א) גם והתנן הנוטל שכר: (ב) רש"י ד"ה כתיקאי וכו' לשון פגוס וכן לעיל דף סא. רש"י פי שס מתיקאי צבילת:

מוסף רש"י

תשבע בסוף. כשתמלגן או תמגס ומשבע כחמה תשבע שלא עכבה בידה משל בעלה כלום, ולא תשבע בתחלה. כפיסוק מוונות (לעיל פ"ג). קטמה נטיעה. צמחה שקטמה נטיעה. (ביק נ"ה). גזירי גזירות. קניס קנסות, אלדמון ומנן בן אבישלום (שם).

דקרנא אומר ר"ת משום דלא [אסור] אלף מצעלי דינים אלל הכא משל לצור ורבי מפרש דהכא לאו צמורת שכר היו נוטלין אלף הכא כל שעה היו יושבין צדין ולא היו עוסקין בשום מלאכה ולא היה להם צמח להתפרנס והיה מוטל על הצור לפרנסן אלל קרנא אקראי צעלמא היה יושב ולא היה לו ליעול שכר ומהאי טעמא נמי אתי שפיר הא דקאמר לקמן (דף קו.) מלמדי הלכות שחיטה והלכות קמינה היו נוטלין שכן מתרומת הלשכה אף על פי ששכר תלמוד תורה אסור כדליתא צפרק אין בין המודר (מדיס דף ג.) מ"ר: אפילו

תשבע בסוף ולא תשבע בתחלה

בני כהנים גדולים ואמרו תשבע בתחלה ובסוף אמר רבי דוסא בן הרכינס כדבריהם אמר רבן יוחנן בן זכאי יפה אמר חנן לא תשבע אלא בסוף: **גב' אדמון** רבי גרמי רבי גרמי דייני גזילות היו בירושלים אדמון בן גרמי וחנן המצרי וחנן בן אבישלום קשיא תלת אתרין לא קשיא אגרא אגרות אגזילות בשלמא תלת אתרין לא קשיא דחשיב ליה קתני דלא חשיב ליה לא קתני אלא גזירות אגזילות קשיא אמר רב נחמן בר יצחק שהיו גזירין גזירות על גזילות כדתניא **ק' קטמה נטיעה ר' יוסי אומר גזירי גזירות שבירושלים אומרים נטיעה בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים ארבע כסף ורמינהי שלשה דיני גזירות היו בירושלים אדמון וחנן וגנחום א"ר פפא מאן תנא נחום ר' נתן היא דתניא רבי נתן אומר אף נחום המדי מגזירי גזירות שבירושלים היה ולא הוודו לו חכמים ותו ליכא והאמר ר' פנחס אמר רבי אושעיא שלש מאות ותשעים וארבעה בתי דינין היו בירושלים כנגדן בתי כנסיות וכנגדן בתי מדרשות וכנגדן בתי סופרים דינין טובא**

הוה וכו' קאמרינן אגזירי גזירות קאמרינן א"ר רב יהודה אמר רב אסי גזירי גזירות שבירושלים היו נוטלין שכרן תשעים ותשע מנה מתרומת הלשכה לא רצו מוסיפין להם לא רצו אטו **ברשיעי עסקינן אלא צבילא ע"פ שלא רצו מוסיפין עליהן קרנא הוה שקיל איסתירא מוזריא ודאין להו דינא והכי עבדי הכי והכתי' וישוד לא תקח וכו' ת"ה** היכא דלא שקיל מתרווייהו דינא אתי לאצלווי דינא קרנא אגר דינא וישוד לא תקח מה לאצלווי דינא וכו' לא אתי לאצלווי דינא מי שרי והתניא וישוד לא תקח מה ת"ל אם ללמד שלא לזכות את החייב ושלא לחייב את הזכאי הרי כבר נאמר **לא תטה משפט אלא אפי' לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אמרה תורה וישוד לא תקח הני מילי היכא דשקיל בתורת שוחד קרנא בתורת אגרא הוה שקיל ובתורת אגרא מי שרי והתנן הנוטל שכר לדון דיניו במלן הנ"מ אגר דינא קרנא אגר בטילא הוה שקיל ואגר בטילא מי שרי והתניא מכוער הדיין שנוטל שכר לדון אלף שרינו דין ה"ד אילמא אגר דינא דינו דין וכו' והתניא הנוטל שכר לדון דיניו במלן אלף אגר בטילא אלא אגר בטילא וקתני מכוער הדיין ה"מ מילי במילא דלא מוכחא קרנא במילא דמוכחא הוה שקיל דהוה תהי באמברא דחמרא ויהי ליה זוזא כי הא דרב הונא כי הוה אתי דינא לקמיה ואמר להו הבו לי גברא דדלי לי **כתיקאי ואידון לכו דינא אמר רבי אבהו בא וראה כמה סמויות עיניהן של מקבלי שוחד אדם חש בעיניו נותן ממון לרופא ספק מתרפא ספק אינו מתרפא והן נוטלין שוה פרוטה ומסמין עיניהן שנאמר וכו' השוחד יעור פקחים תנו רבנן כ"י השוחד יעור עיני חכמים קל וחומר למפשיין ויסקף דברי צדיקים קל וחומר לרשעים מידי טפשים ורשעים בני דינא וניהו אלא הכי קאמר כי השוחד יעור עיני חכמים אפילו חכם גדול ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא סמויות הלב ויסקף דברי צדיקים****

הדין כי אס בשכר קך וכך

אמר רב יהודה אמר רב אסי גזירי גזירות שבירושלים היו נוטלין שכרן תשעים ותשע מנה מתרומת הלשכה לא רצו מוסיפין להם לא רצו אטו **ברשיעי עסקינן אלא צבילא ע"פ שלא רצו מוסיפין עליהן קרנא הוה שקיל איסתירא מוזריא ודאין להו דינא והכי עבדי הכי והכתי' וישוד לא תקח וכו' ת"ה** היכא דלא שקיל מתרווייהו דינא אתי לאצלווי דינא קרנא אגר דינא וישוד לא תקח מה לאצלווי דינא וכו' לא אתי לאצלווי דינא מי שרי והתניא וישוד לא תקח מה ת"ל אם ללמד שלא לזכות את החייב ושלא לחייב את הזכאי הרי כבר נאמר **לא תטה משפט אלא אפי' לזכות את הזכאי ולחייב את החייב אמרה תורה וישוד לא תקח הני מילי היכא דשקיל בתורת שוחד קרנא בתורת אגרא הוה שקיל ובתורת אגרא מי שרי והתנן הנוטל שכר לדון דיניו במלן הנ"מ אגר דינא קרנא אגר בטילא הוה שקיל ואגר בטילא מי שרי והתניא מכוער הדיין שנוטל שכר לדון אלף שרינו דין ה"ד אילמא אגר דינא דינו דין וכו' והתניא הנוטל שכר לדון דיניו במלן אלף אגר בטילא אלא אגר בטילא וקתני מכוער הדיין ה"מ מילי במילא דלא מוכחא קרנא במילא דמוכחא הוה שקיל דהוה תהי באמברא דחמרא ויהי ליה זוזא כי הא דרב הונא כי הוה אתי דינא לקמיה ואמר להו הבו לי גברא דדלי לי **כתיקאי ואידון לכו דינא אמר רבי אבהו בא וראה כמה סמויות עיניהן של מקבלי שוחד אדם חש בעיניו נותן ממון לרופא ספק מתרפא ספק אינו מתרפא והן נוטלין שוה פרוטה ומסמין עיניהן שנאמר וכו' השוחד יעור פקחים תנו רבנן כ"י השוחד יעור עיני חכמים קל וחומר למפשיין ויסקף דברי צדיקים קל וחומר לרשעים מידי טפשים ורשעים בני דינא וניהו אלא הכי קאמר כי השוחד יעור עיני חכמים אפילו חכם גדול ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא סמויות הלב ויסקף דברי צדיקים****

אמר רב יהודה אמר רב אסי גזירי

הדיין שנוטל שכר לדון אלף שרינו דין ה"ד אילמא אגר דינא דינו דין וכו' והתניא הנוטל שכר לדון דיניו במלן אלף אגר בטילא אלא אגר בטילא וקתני מכוער הדיין ה"מ מילי במילא דלא מוכחא קרנא במילא דמוכחא הוה שקיל דהוה תהי באמברא דחמרא ויהי ליה זוזא כי הא דרב הונא כי הוה אתי דינא לקמיה ואמר להו הבו לי גברא דדלי לי **כתיקאי ואידון לכו דינא אמר רבי אבהו בא וראה כמה סמויות עיניהן של מקבלי שוחד אדם חש בעיניו נותן ממון לרופא ספק מתרפא ספק אינו מתרפא והן נוטלין שוה פרוטה ומסמין עיניהן שנאמר וכו' השוחד יעור פקחים תנו רבנן כ"י השוחד יעור עיני חכמים קל וחומר למפשיין ויסקף דברי צדיקים קל וחומר לרשעים מידי טפשים ורשעים בני דינא וניהו אלא הכי קאמר כי השוחד יעור עיני חכמים אפילו חכם גדול ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא סמויות הלב ויסקף דברי צדיקים**